

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ НА РІВНІ РЕГІОНУ В УКРАЇНІ

Анотація. Визначено суть і роль малого бізнесу, розглянуто проблеми розвитку малих підприємств у регіоні та розроблено шляхи щодо їх вирішення.

Аннотация. Определены сущность и роль малого бизнеса, рассмотрены проблемы развития малых предприятий в регионе и разработаны предложения для их решения.

Annotation. The nature and role of small businesses are defined, the problems of small businesses in the region are considered, proposals to address them are developed.

Ключові слова: малий бізнес, населення, тенденції розвитку малого бізнесу.

Малі підприємства відіграють одну з провідних ролей у розвитку економіки країни і як невід'ємний її сектор мають явну регіональну орієнтацію. На сьогодні стан малого підприємництва в регіоні не можна назвати задовільним. Загалом необхідність формування малого підприємництва, його роль у забезпеченні економічного розвитку регіонів й держави в цілому зводиться до того, що мале підприємництво як одна із конкретних форм прояву суспільних відносин сприяє підвищенню економічного, матеріального й духовного потенціалу країни, її регіонів, створює сприятливу основу для практичної реалізації здібностей і талантів кожного індивіда, сприяє об'єднанню нації, збереженню національного духу й національної гордості [1, с. 3]. Існує ряд основних проблем, що значно перешкоджають подальшому розвитку малого бізнесу, основою є протистояння органів державного регулювання підприємницької діяльності і самих підприємців. Вирішення цього завдання є надзвичайно актуальним.

Проблемами формування малого підприємництва займалися такі науковці, як: Г. Андрущенко, І. Барановський, З. Варналій, Л. Вороніна, Н. Галан, Т. Говорушко, Ю. Єхануров, Я. Жаліло, О. Заїкіна, І. Кузнєцова, Н. Козачук, Т. Кондратюк, С. Кожем'якіна та ін. [2; 3]. Багато уваги приділяє у своїх роботах комплексу проблем, пов'язаних із розвитком малого підприємництва, його державною підтримкою в Україні, аналізу соціально-економічних наслідків цих процесів З. Варналій [4]. У працях зазначених вчених визначено місце малого бізнесу та підприємництва в ринкових умовах господарювання, аспекти економічної політики і правового регулювання у сфері малого бізнесу, проблеми розвитку малого бізнесу на сучасному етапі трансформації економіки України. Водночас слід відзначити відсутність в існуючому науковому доробку комплексного й системного дослідження теоретичних, методичних і практичних аспектів розвитку малого підприємництва в контексті регіональних пріоритетів, а також удосконалення організаційно-економічного забезпечення цього процесу, що обумовлює нагальну потребу в здійсненні наукового пошуку у визначеному напрямі.

Метою дослідження є розробка рекомендацій щодо розвитку малого підприємництва в регіоні України.

Завдання дослідження – розглянути та проаналізувати діяльність суб'єктів малих підприємств на рівні регіону на сьогодні, визначити проблеми та перспективи розвитку.

Об'єктом дослідження виступає діяльність суб'єктів малого бізнесу.

Предмет дослідження – проблеми та перспективи розвитку малих підприємств у регіоні України.

Малий бізнес – це самостійна, систематична господарська діяльність малих підприємств будь-якої форми власності, яка проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку [4, с. 118]. Ефективність та результативність функціонування малих підприємств у конкурентному середовищі значною мірою залежить від їх підтримки не тільки на рівні держави, а й на рівні регіону. Проте на сьогоднішній день допомога з боку держави спрямована більшою мірою на розвиток великих підприємств, однак саме малому підприємству на сучасному етапі розвитку притаманні слабкі сторони, які потрібно враховувати у практиці господарювання суб'єктів-представників цього сектору економіки. В Україні ж зростання перспективних малих підприємств фактично заблоковано. Передумовою цьому є ціла низка системних загроз, що поєднують у собі обмеженість фінансових ресурсів, відсутність фінансових резервів та загрозу швидкого банкрутства, низьку конкурентоспроможність продукції порівняно з великими підприємствами [2, с. 119].

Аналіз переваг та недоліків малого підприємництва дозволив визначити найбільш загальні організаційно-економічні причини його інтенсивного формування й розвитку в Україні, зокрема:

диверсифікація й модернізація великого виробництва, реструктуризація, приватизація, зміни у структурі зайнятості сприяли зростанню малого підприємництва;

динамізм ринкового середовища, розвиток глобальних ринків, інформаційних систем призводить до нової схеми розподілу праці. Переваги малих організаційних форм дозволяють швидше використовувати вільні місця на ринку, до яких не виявляють інтерес великі корпорації. Малі підприємства швидко реагують на зміни торгової кон'юнктури, асортименту товарів і мають менш затратний виробничий та збутовий потенціал;

підсилення конкуренції між суб'єктами господарювання, що дозволило визначити творчий підхід до створення нових форм організації, виробництва, фінансування, збуту забезпечує малим підприємствам можливість ефективно й оперативно забезпечувати спеціалізований попит, який дедалі частіше визначається новизною й дизайном виробів

Діяльність у сфері малого бізнесу висвітлила основні прогалини, що значно перешкоджають подальшому розвитку малого підприємництва, а саме:

відсутність належно сформованої (кодифікованої) системи нормативно-правових актів державної політики у сфері підтримки малого підприємництва;

неврегульованість питань залучення державних фінансових ресурсів та механізмів фінансування й недосконалість кредитування малого підприємництва, тобто незначна державна фінансова підтримка, відсутність підтримки з боку місцевих бюджетів, нерозвиненість інфраструктури та механізмів мікрокредитування;

обтяжливість та нестабільність системи оподаткування, недосконалість системи обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва;

існування адміністративних бар'єрів у сфері малого підприємництва, що висвітлюють недосконалість процедури реєстрації, складність та тривалість процедур одержання документів дозвільного характеру, необхідних для початку підприємницької діяльності, ліцензування, сертифікації;

низька ефективність рішення проблем розвитку малого підприємництва на рівні регіонів, відсутність ефективної взаємодії державних, регіональних і підприємницьких структур;

низький рівень розвитку інфраструктури підтримки малого підприємництва за умов низького рівня спеціалізації й недостатньої компетентності менеджерів, недоліку відсутності необхідного інформаційного забезпечення [5, с. 26].

Отже, для вирішення цих проблем можна зазначити такі пропозиції:

удосконалити регулювання підприємницької діяльності (реалізація державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності, забезпечення діяльності дорадчих органів, забезпечення оперативного реагування на проблемні питання діяльності суб'єктів малого підприємництва);

проводити ефективну фінансово-кредитну та інвестиційну підтримку (надання фінансово-кредитної підтримки суб'єктам малого підприємництва, тобто надання фінансової допомоги суб'єктам малого підприємництва для реалізації бізнес-планів за пріоритетними сферами, а також використання понижуючого коефіцієнта при розрахунку орендних ставок для малих підприємств, що працюють за пріоритетними напрямками, та підприємців-початківців; надання методично-консультаційної допомоги суб'єктам підприємницької діяльності, тобто допомога в розробці бізнес-планів на започаткування підприємницької діяльності та розширення виробництва діючих);

забезпечити ресурсну, інформаційну та матеріально-технічну підтримку підприємництва (забезпечення суб'єктів малого підприємництва ресурсами, а саме утворення та постійне оновлення бази даних незадіяних приміщень, виробничих площ, обладнання, устаткування, об'єктів незавершеного будівництва та земельних ділянок, передача комунального майна суб'єктам малого підприємництва на умовах довгострокової оренди, викупу шляхом аукціонів і конкурсів [4, с. 203].

Стимулювання розвитку підприємницької діяльності, на думку автора, необхідно здійснювати шляхом проведення різноманітних конкурсів; залученням населення до підприємницької діяльності – продовження практики залучення безробітних громадян до самостійної зайнятості шляхом одноразової виплати допомоги по безробіттю для організації ними підприємницької діяльності через районний центр зайнятості, забезпечення організації професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних за професіями, які дозволяють займатися підприємницькою діяльністю, а також запровадження в навчальних програмах навчальних закладів та в 10–11 класах середніх загальноосвітніх шкіл основ підприємницької діяльності та організації малого підприємництва для поширення інформації серед молоді.

Для забезпечення рівноправного входження України у світовий економічний простір необхідно сформувати умови, сприятливі для розвитку підприємницьких структур різних типів, у тому числі малого бізнесу. Мале підприємництво має специфічний характер, тому його роль в економіці держави та регіонів буде відчутною, а потенціал повною мірою використано лише із забезпеченням обов'язкової ефективної підтримки розвитку малого підприємництва з боку органів державної влади та місцевого самоврядування на регіональному рівні.

Перспективи подальших досліджень можуть бути пов'язані з розробкою організаційно-економічних складових програм підтримки малого підприємництва на рівні регіону, систематизацією економічних показників розвитку малого підприємництва в контексті визначених регіональних пріоритетів.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Организация предпринимательской деятельности : учебн. пособ. / под. ред. А. С. Пелиха. – Ростов на Дону : Изд. центр "Март", 2002. – 336 с. 2. Андрющенко Г. Малі підприємства: критерії визначення / Г. Андрющенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 10. – С. 118–120. 3. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні : зб. наук. праць. – УПСК, 2006. 4. Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З. С. Варналій. – 3-тє вид. – К. : Т-во "Знання", КОО, 2005. – 302 с. 5. Становлення і розвиток малого бізнесу в регіоні : колективна монографія / за заг. ред. Н. І. Редіної. – Дніпропетровськ : ДФФА, 2008. – 508 с.